

Muzeum Powstania
Warszawskiego

Najmłodszy bohaterowie Powstania Warszawskiego

Autor: Zenon Fajger

Lekcja przeznaczona dla klas pierwszych liceum ogólnokształcącego

Czas trwania – dwie godziny lekcyjne (scenariusz można także zrealizować w szybszym tempie w ciągu jednej godziny)

Cele. Po lekcji uczeń powinien:

- znać główne formy udziału dzieci i młodzieży w Powstaniu Warszawskim oraz okoliczności podejmowania przez nie walki;
- umieć pracować w zespole oraz z tekstem źródłowym;
- potrafić prowadzić dyskusję, wypowiadać własne zdanie oraz słuchać argumentów innych;
- poradzić sobie z napisaniem rozprawki;
- umieć wskazać wartości, postawy i cechy charakteru sprzyjające bohaterskim zachowaniom;
- przemyśleć dylematy moralne młodych ludzi związane z ich udziałem w konspiracji i Powstaniu – czy młodzi powinni podejmować działania zagrażające ich życiu i zdrowiu;
- wyrazić osobisty stosunek do bohaterstwa jego wojennych rówieśników i możliwości ich naśladowania w dzisiejszych czasach.

Środki dydaktyczne:

- komputer i projektor multimedialny,
- stoliki ustawione do pracy w grupach,
- duże arkusze papieru, pisaki i taśma klejąca.

UWAGA: Temat powinien być realizowany po lekcji wprowadzającej ogólne informacje o przyczynach, przebiegu i skutkach Powstania Warszawskiego. Poprzez przedstawienie zaangażowania w walkę rówieśników uczniów, a nawet dzieci, można będzie bardziej zaintrygować uczniów, odwołać się do ich emocji, pokazać, że również najmłodsze pokolenie zdolne jest do współodpowiedzialności za losy Ojczyzny i skłonić do refleksji nad dzisiejszym patriotyzmem.

Przebieg zajęć:

1. Nauczyciel pokazuje uczniom zdjęcie pomnika Małego Powstańca (materiał pomocniczy nr 1, slajd nr 1). Zwraca uwagę, jak szczególną była sytuacja, w której dzieci walczyły za wolność swojego kraju. Informuje, że w czasie lekcji uczniowie dowiedzą się, jak walczyli mali Powstańcy, będą także rozważać cechy charakteru umożliwiające bohaterskie zachowania i spróbują odpowiedzieć na pytanie, czy właściwe jest pozwalanie dzieciom na udział w walkach (można wykorzystać materiał pomocniczy nr 2, tekst nr 1)
2. Nauczyciel opisuje działalność „Szarych Szeregów”, a zwłaszcza „Zawiszaków” (slajd nr 2). Jeśli uczniowie czytali „Kamienie na szaniec”, można odwołać się do informacji z lektury. Następnie, bez szczegółów, omawia różne formy zaangażowania dzieci w walkę powstańczą
3. Nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy zadaniowe
a) Pierwsza grupa na podstawie otrzymanych materiałów źródłowych (materiał pomocniczy nr 2, tekst 2, tekst 3, tekst 4) ma przedstawić

w formie plakatu główne formy zaangażowania młodych chłopców w Powstanie Warszawskie.

b) Druga grupa na podstawie otrzymanych materiałów źródłowych (materiał pomocniczy nr 2, tekst 5, tekst 6, tekst 7) ma przedstawić w formie plakatu główne formy zaangażowania młodych dziewcząt w Powstanie Warszawskie.

c) Trzecia grupa na podstawie otrzymanych materiałów źródłowych (materiał pomocniczy nr 2, tekst 8, tekst 9, tekst 10) ma przedstawić w formie plakatu najbardziej niebezpieczne formy aktywności dzieci i młodzieży podczas Powstania Warszawskiego.

d) Czwarta grupa na podstawie otrzymanych materiałów źródłowych (materiał pomocniczy nr 2, tekst 11, tekst 12, tekst 13, tekst 14) ma przedstawić w formie plakatu cechy charakteryzujące młodych bohaterów Powstania Warszawskiego.

Zespoły pracują 20 min.

4. Zespoły przedstawiają wyniki swojej pracy. Nauczyciel uzupełnia i podsumowuje.

5. Nauczyciel, odwołując się do wiedzy z poprzedniej lekcji o przebiegu Powstania Warszawskiego, mówi o ogromnych stratach poniesionych przez Powstańców (również najmłodszych). Informuje, że już w czasie okupacji zaangażowanie młodzieży w walkę zbrojną budziło wątpliwości dorosłych. Przekazuje grupom następane zadanie do wykonania (dwie grupy pracują nad tym samym zadaniem) – 15 min.

a) Na podstawie otrzymanego materiału źródłowego (materiał pomocniczy nr 2, tekst 15) uczniowie przygotowują do dyskusji argumenty uzasadniające tezę, że zaangażowanie dzieci i młodzieży w walki powstańcze było właściwą decyzją.

b) Na podstawie otrzymanego materiału źródłowego (materiał pomocniczy nr 2, tekst 15) uczniowie przygotowują do dyskusji

argumenty uzasadniające tezę, że zaangażowanie dzieci i młodzieży w walki powstańcze było błędną decyzją.

6. Nauczyciel moderuje dyskusję: „Czy zaangażowanie dzieci i młodzieży w walki powstańcze było właściwą decyzją?”. Uczniowie dyskutują, wykorzystując przygotowane argumenty (pamiętając o wyznaczonych rolach). Po zakończeniu dyskusji nauczyciel prosi każdego ucznia o osobiste refleksje, wnioski, niezależne od stanowiska przydzielonego grupom. Prosi zwolenników tezy, że była to właściwa decyzja o przejście na jedną stronę klasy, przeciwników – na drugą, a niezdecydowanych o pozostanie na środku.
7. Uczniowie dostają za zadanie domowe napisanie rozprawki na jeden z wybranych tematów:
 - a) Jak zostać bohaterem? Czy przykład młodych Powstańców może pomóc mi kształtować swoją osobowość?
 - b) Jakich bohaterów potrzebuje dzisiejsza Polska – czy mamy szansę naśladować naszych rówieśników z czasów Powstania Warszawskiego?